Список використаних джерел:

1. Аграрне право : підручник / за ред. А. М. Статівки. Х. : Право, 2019. 416 с.
2. Загальна теорія держави і права : підручник / за ред.: М.В. Цвіка, О.В. Петришина ; Нац. Юрид. Акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2009. 584 с.
3. «Мобильная ТТН» на предприятии «Западный Буг Агро». Интервью с Тарасом Вилюра. [Электронный ресурс] URL: https://youtu.be/mbqJg53aCWM
4. Проблеми правового забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні: монографія / А.П. Гетьман, І.В. Ігнатенко, В.М. Корнієнко та ін.; за ред. А.П. Гетьмана та М.В. Шульги. Х.: Право, 2016. 360 с.
5. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 травня 2003 р. [Електронний ресурс] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text
6. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 р. [Електронний ресурс] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text
7. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 р. [Електронний ресурс] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#n181

Лісова Т.В.,
доцент кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ

В умовах стрімкого погіршення протягом останніх десятиліть стану земельних ресурсів в Україні невідкладного вирішення потребує одна з найскладніших проблем сучасності – проблема зупинення подальшого погіршення стану земель та їх відновлення.

Сучасний стан земель свідчить, що значна частина останніх незалежно від їх цільового призначення вимагає проведення невідкладних заходів відновлення.

Відповідно до Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 р., затверджених Законом України від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII, на разі стан земельних ресурсів в Україні близький до критичного [4]. Погіршення якісного стану земельного фонду може мати катастрофічні наслідки в тому числі й для агросфери, в якій уже протягом десятиліть спостерігаються ознаки екологічної кризи.

Деградація земель та опустелювання є одними з найбільш серйозних викликів для сталого розвитку країни, які спричиняють істотні проблеми екологічного і соціально-економічного характеру та становлять реальну загрозу національній безпеці.

На сьогоднішній день налічується біля 16 видів деградації земель. Третина орних земель є еродованою, втрати органічних речовин складають біля 20 – 30%, істотно знижуються запаси поживних речовин, приблизно 40% орних ґрунтів у підорному шарі ущільнено, локально проявляється забруднення радіонуклідами, важкими металами, а також спостерігається підтоплення, заболочування, опустелювання земель [3, с. 18].

Як слушно зазначають фахівці, опустелювання та деградація земель є викликом всьому людству, адже якісні ґрунти є основою сільського господарства. Саме розвиток деградації земель у певному регіоні може викликати серйозну загрозу для продовольчої безпеки, від чого може постраждати велика кількість населення [2, с. 81].

Спеціалістами- ґрунтознавцями за результатами проведених досліджень ґрунтів зроблено висновок про неякісні фізичні властивості на значних площах орних ґрунтів. Зокрема, йдеться про ризик брилоутворення (3,8 млн га), розпилення (14,1 млн га), переущільнення (17,3 млн га), нестачу продуктивної вологи (21,3 млн га), погіршення їх структури (14,1 млн га), що призводить до погіршення адаптації сільськогосподарських рослин до посушливих умов і зміни клімату, якості сільськогосподарської продукції [3, с. 19].

Як слушно зазначають фахівці, головною умовою забезпечення стабільного розвитку агропромислового комплексу є збереження

та відновлення родючості ґрунтів сільськогосподарських угідь, що складає основне призначення останнього етапу сучасної земельної реформи [1, с. 24]. Саме ґрунтова родючість є основою продуктивності земель сільськогосподарського призначення, що, в свою чергу, впливає на ефективність виробництва сільськогосподарської продукції та її собівартість.

Слід підкреслити, що агросфера є не лише однією з галузей економіки, не тільки джерелом забезпечення людства продуктами харчування, а й складником біосфери та потребує оновлення стратегії її розвитку. Йдеться не лише про принципи сталого розвитку як підґрунтя її функціонування, а й впровадження ідеї біосферо-центризму.

Досягнення значних обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, інтенсифікація сільського господарства мають здійснюватися за найменшого впливу на стан навколишнього природного середовища. При цьому вироблена продукція має бути екологічно безпечною.

Наведене вище свідчить про роль відновлення земель у розвитку агросфери. Його доцільно розглядати як один із факторів такого розвитку, адже без належного якісного стану земель не є можливим функціонування та сталий розвиток агросфери. Зазначене підтверджує й те, що відновлення родючості ґрунтів є одним із основних чинників ведення органічного землеробства.

Очевидно, що рекультивація порушених земель, консервація деградованих і малопродуктивних земель, меліорація земель є основними заходами відновлення земель. Проте є й інші заходи відновлення. Особливої уваги заслуговують заходи відновлення земель, які є результатом розвитку інноваційних технологій, але запровадження яких на разі не врегульовано на законодавчому рівні. Зокрема, слід акцентувати увагу на детоксикації земель. Остання являє собою систему заходів, реалізація яких сприятиме створенню у забруднених землях (ґрунтах) умов, що викликають послаблення або усунення дії токсичних речовин, а також забезпеченню умов для їх самоочищення [5, с. 81 – 82]. Безпосередньо детоксикація ґрунтів здійснюється шляхом внесення у ґрунти адсорбентів (як-то: органічних добрив, активованого вугілля, торфу та ін.); промивки ґрунту з використанням спеціальних речовин;

фіторемедіації (вирощування рослин, що виносять токсичні речовини з урожаєм) тощо [5, с. 82]. Детоксикація може бути задіяна як самостійний захід або при рекультивації порушених земель. Особливо ефективним є застосування детоксикації з використанням розроблених науковими лабораторіями бактеріальних препаратів, що сприяють відновленню ґрунтового покриву. Йдеться про біоремедіацію, що поділяється на два види: біостимуляцію та біоаугментацію. Такі заходи останнім часом здійснюються на забруднених, а також випалених внаслідок пожеж земельних ділянках.

Таким чином, подальший збалансований розвиток агросфери значною мірою залежить від стану земель. Отже, роль відновлення земель у цій сфері є беззаперечною.

Список використаних джерел:

1.Краснолуцький О., Шевченко О. Система заходів щодо охорони родючості ґрунтів та попередження їх деградації у Київській області. *Землевпорядний вісник.* 2015. № 10. С. 24 – 33.

2. Медведєв В.В. Про деякі дискусійні і невирішені проблеми у дослідженнях ґрунтів. Харків:ФОП Бровін О.В., 2017. 188 с.

3. Наукове забезпечення управління ґрунтовими ресурсами в контексті євроінтеграційних процесів: наук. доп. / А.С. Заришняк та ін.; Харків: Смугаста типографія, 2016. 44 с.

4. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 р.: Закон України від 28.02. 2019 р. № 2697-VIII. *Офіційний вісник України.* 2019. № 28. Ст. 980.

5. Хімічна меліорація ґрунтів (концепція інноваційного розвитку) / за ред. С. А. Балюка, Р. С. Трускавецького, Ю. Л. Цапка. Харків: Міськдрук, 2012. 129 с.